

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וארא

(חלק בא שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וארא, יט"כה טבת ה'תשפ"ה (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וּאֵרָא ב

38

גדול, כמאמר רז"ל⁵, „הצרעה לא עברה את הירדן“, אלא „היתה מכה אותם בעיניהם ומטילה בהם ארס והם מתים“⁶.

אבל מכת צפרדע לא היתה המכה הראשונה שבאה על המצרים; המכה הראשונה היא דם, שהיתה מכה קשה וחמורה יותר עבור המצרים⁷, שהרי ביאור ומימיו היתה תלויה לא רק שתיית המים כפשוטה, אלא גם מחייתה ופרנסתה של כל ארץ מצרים. ובנוסף לזה היו עוד שמונה מכות אחרות שבהן נפרע הקב"ה מן המצריים, ועד למכה האחרונה, שהיא זו שהביאה את יציאת מצרים – מכת בכורות. ולאחרי כל אלה, הנה שלימות הפרעון היתה בקריעת ים סוף, כאשר „לא נשאר בהם עד אחד“⁸.

ואם כן, איך נאמר במדרש „אלולי הצפרדע היאך היה פורע מן המצרים“?

ועוד אינו מובן – בעצם הענין: איך יתכן בכלל לומר כלפי הקב"ה „אלולי הצפרדע היאך היה פורע מן המצרים“ – הלא „הרבה שלוחים למקום“⁹, ו„היפלא מה' דבר“¹⁰ לבצע את רצונו?!

ב. במדרש שם לעיל, לפני המאמר

א. על הכתוב „וּיֹאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פְּרַעַה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו גּוֹ' וְאִם מֵאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח הַנֶּה אֲנִי נֹגֵף אֶת כָּל גְּבוּלְךָ בְּצַפְרַדְעִים“¹, אֵיטָא בְּמִדְרָשׁ: „הַדָּא הוּא דְכַתִּיבַ' וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכָל הַיָּא“⁴, וּבַהֲמִשָּׁךְ לְזֶה הוּבָאָה שֵׁם דְּעַת ר' אַחָא ב"ר חֲנִינָא: „אֲפִילוּ דְבָרִים שְׂאֵתָה רֹאָה אוֹתָן כְּאִילוּ הֵן מִיּוֹתְרִין בְּעוֹלָם כְּגוֹן נַחְשִׁים וְעַקְרָבִים הֵן הִיוּ בְּכָלֵל בְּרִייתוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲמַר לְהֵן הַקְּב"ה לְנִבְיָאִים מָה אַתֶּם סְבוּרִים אִם אֵין אַתֶּם הוֹלְכִים בְּשַׁלִּיחוֹתַי וְכִי אֵין לִי שְׁלִיחַ וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכָל הַיָּא, אֲנִי עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתַי אֲפִילוּ עַל יְדֵי נַחֲשׁ אֲפִילוּ עַל יְדֵי עַקְרָב וְאֲפִילוּ עַל יְדֵי צַפְרַדְע, תִּדְעַ לָךְ שְׂכָן, שְׂאֵלּוּלֵי הַצְּרַעָה הַיָּאךְ הִיָּה הַקְּב"ה פּוֹרַע מִן הָאֲמּוֹרִיִּים וְאֵילוּלֵי הַצְּפַרְדֵּעַ הַיָּאךְ הִיָּה פּוֹרַע מִן הַמִּצְרִיִּים הַדָּא הוּא דְכַתִּיב הַנֶּה אֲנִי נֹגֵף וְגו'“.

וצריך להבין: איך יתכן לומר „אלולי הצפרדע היאך היה פורע מן המצרים“ – הלא הצפרדע היתה רק אחת מתוך עשר המכות?

ובשלמא הצרעה, הרי בה נעשתה הפעולה הראשונה לגירוש האמוריים (הכנענים), והיא נפרעה מהם בתוקף

(5) ראה סוטה לו, א.

(6) לשון רש"י משפטים כג, כח. וראה סוטה שם. רד"ק יהושע כד, יב.

(7) ראה לקמן הערה 18, 50.

(8) בשלח יד, כח.

(9) ראה אגה"ק סכ"ה.

(10) וירא יח, יד.

(1) פרשתנו ז, כ"ב.

(2) שמו"ר רפ"י.

(3) קהלת ה, ח.

(4) וממשיך במדרש: „וכל המדרש כמו שכתוב בויקרא רבה ובזאת חקת התורה“ – ראה הנסמן שם ובמפרשים.

דבר לצורך איזו תועלת ואף הם נכנסים בכלל „כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"¹⁵, וכמו שמצינו שהובאו בגמרא עניני תרופה הנעשים מזבוב ויתוש וכו'.

ועל זה מוסיף ר' אחא, שגם דברים „מיותרין" במובן זה¹⁶ שהנם מזיקין, יש בהם תועלת עבור האדם, בכך שבכמה פעמים האדם נשמר על-ידם ממזיקים גדולים יותר¹⁷.

ולאחרי זה מוסיף ר' אחא עוד תועלת, גדולה יותר מקודמתה, בכריאת הדברים המזיקים – שעל-ידם מתמלאת שליחותו של הקב"ה (להעניש את הרשעים).

אבל לפי זה צריך להבין:

(א) מאחר ש(עיקר) החידוש דר' אחא הוא שגם מזיקים הם „בכלל ברייתו של עולם" ואף בהם משתמש הקב"ה למילוי שליחותו, אם כן, מדוע (א) הוסיף והזכיר גם את הצפרדע, שאינה בגדר מזיק¹⁸ כלל (ובודאי לא כנחשים ועקרבים), (ב) ומה עוד שהדבר נאמר כחידוש גם ביחס לנחשים ועקרבים¹⁹ – „ואפילו על ידי

הנ"ל, הובא: „רבותינו אמרין מהו ויתרון ארץ בכל היא אפילו דברים שאתה רואה אותן כאילו הן מיותרין בעולם כגון זבובים ופרעושים ויתושין הן היו בכלל ברייתו של עולם כו"'.²⁰

וביאור החילוק בין „רבותינו אמרין" לדעת ר' אחא, וכן בין שני הפרטים שבדברי ר' אחא¹¹ גופא „אפילו דברים כו' מיותרין כו' אני עושה שליחותי כו"'¹² – בפשטות:

היות דברים אלה „בכלל ברייתו של עולם" אין פירושו רק שנבראו על-ידי הקב"ה¹³ ולא נוצרו מאליהם¹⁴, אלא – שיש אף תועלת לאדם בכריאתם. ובענין זה אמרו רבותינו שגם דברים הנראים כמיותרים, כגון זבובים ופרעושים ויתושין, נוצרו לאמתו של

(11) כ"ה בשמו"ר לפנינו. אבל בב"ר (פ"י, ז) ממשך בדעת רבנו „ובכל הקב"ה עושה שליחותו אפילו ע"י נחש אפילו ע"י יתוש אפילו ע"י צפרדע" ותו לא. וביק"ר (פכ"ב, ג) מאמר ר"א מתחיל „בכל הקב"ה עושה שליחותו אפילו ע"י נחש אפילו ע"י צפרדע ואפילו ע"י עקרב ואפילו ע"י יתוש" ותו לא (ולפנ"ז איתא שם „אמר הקב"ה לנביאים) „ועד"ו הוא בקה"ר פ"ה, ח (ד). בבמדב"ר (פ"ה, כב), ועד"ו בתנחומא ר"פ חקת – ליתא ב' דיעות ושם בעל המאמר, וז"ל שם: „ללמדך שבכל מקום (דבר) הקב"ה עושה שליחותו ולא ברא דבר אחד לבטלה פעמים שעושה שליחותו ע"י צפרדע (ופעמים ע"י יתוש) ופעמים ע"י צרעה ופעמים ע"י עקרב". וראה ב"ר הוצאת תיאודור שם. לקמן הערה 19. ואכ"מ.

(12) ראה יפ"ת (השלם) לב"ר שם. יפ"ת לויק"ר וקה"ר שם. רד"ל לשמו"ר שם. וראה פי' מהרז"ו שם. ועוד.

(13) אולי י"ל הפי' ששולל ג"כ הבריאה, השורץ מן הפרי כמו תולעים של בשר וכתולעים שבתוך הקטנית (ראה שו"ע אדה"ז הל' שבת סי' שטז ס"כ. שו"ע יו"ד ספ"ד ס"ד ואילך).

(14) ראה פי' תולדות נח לשמו"ר שם.

(15) שבת עז, ב.

(16) אבל ראה פי' תולדות נח שם. רד"ל שם.

(17) ראה שבת שם: חמשה אימות הן כו'.

(18) כפי' ה"ב בראב"ע פרשתנו (ז, כז) בפי' צפרדע (וכותב ע"ז „והוא הנכון בעיני").

(19) וכן בא לבסוף בב"ר וקה"ר שם. בבמדב"ר ותנחומא שם באה צפרדע בתחלה. אבל נוסף ע"ז דשם נזכר רק זה ולא הובא בכלל ענין הא' (הן בדברי ר"א וכן רבנו שאף הן בכלל ברייתו של עולם), הרי שם הוא הקדמה להעובדות שמביא, שסיפור הא' הוא מעשה בעקרב א' כו' שזימן לו הקב"ה פ"ד ע"ז.

ה" – כדי שאלקות, בחינת הוי', תתגלה במצרים; וזכר זה נעשה על-ידי המכות, שבירת מצרים.²⁶

וכיון שקליפת פרעה ומצרים נבדלת משאר הקליפות, לפיכך (עיקר) הפרעון ממצרים בא על-ידי צפרדע, כדלקמן.

ד. בכללות, יש בכפירת אומות העולם באלקותו יתברך שלש מדריגות, זו למטה מזו:²⁷

(א) אלו הכופרים (רק) באחדותו יתברך²⁸, אבל „קרו ליה אלהא דאלהיאי“²⁹ – לפי ש„יודעים ומשיגים“ אשר הקב"ה „הוא חיותם וקיומם“, וממילא אינם מורדים בה, וכמו שאמר בלעם הרשע³⁰, „לא אוכל לעבור את פי ה“³¹.

(ב) אלו המודים במציאות ה', ואשר הוא „אלהא דאלהיאי“ – אלא שכופרים בכך שקיום והתהוות כל הדברים תלוי בידי הקב"ה, וכמאמר פרעה³², „לי יאורי ואני עשיתני“ – טענתו היתה שהוא עשה את עצמו.

[וההודאה שהקב"ה הוא „אלהא

צפרדע“²⁰, (ג) ואת הראיה „תדע לך“ הביא לענין (צרעה²¹) וצפרדע דוקא, מן המכה שבאה על-ידיה, אך לא הובאה בדבריו ראייה לענין הנחש והעקרב מהמכות שהביאו הם (כפי שהוא במדרשים אחרים שבהם נזכר מאמרו זה של ר' אחא²²).

(ב) מהו הצד השווה בין שליחות הנביאים ובין השליחות שעל-ידי נחש כו' וצפרדע? הלא השליחות שעל-ידי המזיקים הנ"ל היא להפרע מן הרשעים; משא"כ שליחות הנביאים היא (לא להעניש כו', אלא) למסור את דבר ה' – גילה דברו²³ על-ידי עבדיו הנביאים²⁴. ואם כן, מהי כוונת דברי המדרש „אמר להן הקב"ה לנביאים כו' אם אין אתם הולכים בשליחותי כו' אני עושה שליחותי אפילו על ידי נחש כו' ואפילו על ידי צפרדע“?

ג. ויש לומר הביאור בזה:

ענין המכות על פרעה ומצרים לא בא כדי להענישם סתם, אלא כלשון הכתוב²⁵, „וידעו מצרים כי אני

(26) ראה תו"א פרשתנו נז, א. אוה"ת פרשתנו (שמות כרך ז) ע' ב'תרו ואילך. ועוד.

(27) ראה חלוקה באו"א (קצת) ספר הערכים – חב"ד ערך אוה"ע ס"א סק"א (וש"י).

(28) ראה תניא ספכ"ב (כה, א), פכ"ד (כט, סע"ב ואילך). ג' דרגות דלקמן מוכנות גם מהמשך הביאור בדרוש תער השכירה (אוה"ת נ"ך ח"ב) פ"א (שם ע' תשסו ואילך) ופ"ח (ע' תשפ ואילך).

(29) סוף מנחות.

(30) בלק כב, יח.

(31) תניא שם.

(32) יחזקאל כט, ג. וראה שם ט. ובתניא ספכ"כ שם: וכמאמר יאור לי ואני עשיתני – הרכב ב' הפסוקים. וראה הערות ותיקונים שם.

(20) ביפ"ת (השלם) שם וכן בב"ר וויק"ר שם „ואפילו ע"י צפרדע שאין דרכ' לישוך ולהזיק“. אבל באם קס"ד שהחידוש בדעת ר"א הוא שגם מוזיקין נעשים שלוחים – הו"ל למנותם בסדר הפוך.

(21) בפרש"י משפטים שם: מין שרץ העוף. וברבינו בחיי שם: כגון יתושים וצרעים וזבובים ודבורים.

(22) וראה יפ"ת לשמור"ר שם.

(23) ולכן נקרא נביא (ראה פרש"י פרשתנו ז, א. ועוד). וראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ה"ז. תניא ח"ב ספ"ב. ועוד.

(24) וראה עמוס ג, ז.

(25) פרשתנו ז, ה. וראה בארוכה אברכנאל פרשתנו בהפסוקים ז, יד ואילך.

נעלה וחזק יותר ממנו; אבל לטענתו מציאותו אינה תלויה באלהא דאלהיאיא³⁴.

ג) אלו המכחישים לגמרי רח"ל את מציאות האלקות, על-דרך סנחריב ש"חירף וגידף ביותר", והכחיש אלקים חיים באמרו ש"אינו אלהא דאלהיאיא"³⁵.

ה. מבין שלשת אופנים אלו, אע"פ שבחיצוניות ובגלוי הכופרים באופן השלישי הם הגרועים ביותר, שהרי הללו כיחשו לגמרי באלקות – מאידך יש גרעון גם באופן של "לי יאורי ואני עשיתיני" אפילו ביחס לאופן השלישי.

והביאור בזה:

באופן הראשון, אלו ש"קרו ליה אלהא דאלהיאיא" – הלא הם משיגים בדעתם שהקב"ה, הוא חיותם וקיומם ולכן אינם עוברים על רצונו יתברך; ואם כן, מודים הם בקיום מציאות האלקות³⁶.

אפילו באופן השלישי – הנה בכך

מזמן לזמן, וכמו שהיו חילוקים בהנהגתו עם בני, אבל בכללות ועיקר מדריגתו הוא שאומר לי יאורי ואני עשיתיני. ועצ"ע.

34) וכמשל שהובא בתער השכירה שם (ע' תשא) מעבד המורד באדונו כו' דמ"מ יודע ומודה שהוא עבד והוא אדונו ומלכו רק שאינו חפץ להיות בכיטול אליו, והרי העבד לא נולד מאדון זה כ"א מאיש ואשה אחרים אלא שמאיהו סיבה נעשה אדונו.

35) ד"ה תער השכירה שם. וראה גם דרמ"צ סב, ב.

36) והרי ב"נ אין מוזהרים על השיתוף (ראה רמ"א א"ח סקנ"ו. דרכי משה שם. סה"צ להצ"צ מצ' אחדות ה'. וראה סה"מ באתי לגני ח"א ע' מו ואילך. סה"מ מלוקט ח"א ע' ל ואילך. וש"נ). אנציקלופדיא תלמודית ערך ב"נ ע' שנ.

41 דאלהיאיא³³ אינה אלא שישנו כח

33) כמפורש בתו"א ואוה"ת פרשתנו שם: „וכמאמר פרעה לי יאורי ואני עשיתיני רק דקרו לי אלהא דאלהיאיא" (ועד"ז בלקו"ת שה"ש כ, רע"א. אוה"ת נ"ך שם).

ואין לזה סתירה ממש בתניא שם: „אני ואפסי עוד וכמאמר יאור לי ואני עשיתיני", שזהו עוד יותר מסנחריב ועכ"פ (י"ל בדוחק) כסנחריב (אופן ג' דלקמן בפנים). וא"כ גם פרעה כפר באלהא דאלהיאיא* – כי „יאור לי ואני עשיתיני" יש לפרש בכמה אופנים: א) „אני ואפסי עוד", כבתניא שם – אבל לא זו היתה כוונת פרעה (שלכן לא כתב בתניא, כמאמר פרעה, אף שכ"כ בתו"א ואוה"ת וארא שם. לקו"ת שה"ש שם. ובכ"מ. ב) „ואני עשיתיני" – גם את עצמי, ופשיטא את היאור, אבל לא ש"אני ואפסי עוד". וזו היתה כוונת פרעה במאמרו, ככפנים [ולהעיר מפרשי יחזקאל (שם, ג. ועד"ז בכמה מפרשים שם), „ואני עשיתיני" – בגבורתי ובחכמתי הגדלתי גדולתי וממשלתי].

אבל להעיר משה"מ תש"ד (ע' 91) „שאמר (פרעה) אני ואפסי עוד לי יאורי ואני עשיתיני" – (וראה אברבנאל פרשתנו שם דפרעה כחש גם במציאות הא"ל). וי"ל דאצל פרעה היו שינויים

*) ואף שבתניא שם ממשך, ולא כפירה בה' לגמרי כדאיתא בגמ' דקרו ליה אלהא דאלהיאיא" – נראה ששם מחלק בין „עיקר ורשר ע"ז" (דקרו לי) אלהא דאלהיאיא, ל"ע"ז ממש" (עד למדרי' הכי תחתונה) – „אני ואפסי עוד".

ולכן: בענין „עיקר ורשר ע"ז" כתב „ובזה מפרדיים את עצמם מקדושתו של מקום ב"ה מאמר שאין בטלים לו ית", אבל לפניז מוסיף (ע"ז ש"איהו בטילה כלל לגבי קדושת הקב"ה) „וארבה מגב" עצמה כנשר לומר אני ואפסי עוד כו' ולכן אמרו דו"ל שגסות הרוח שקולה כע"ז ממש".

ולהעיר מהחילוק שבתניא פכ"ד בין „ס"א וקליפה זו הנק' ע"ז כו' (ש)היא אינה מלוכשת בגוף החומרי ויודעת את רבונו ואינה מורדת בו כו' ואף שנק' ע"ז הא קרו לי אלהא דאלהיאיא כו', ל"האדם העובר על רצונו ית' (ש)הוא גרוע ופחות הרבה מאד מהס"א וקליפה הנקראת ע"ז ואלקים אחרים כו'".

שעושה הקב"ה היא לשם תכלית ומטרה, ותכלית זו ניכרת בכל דבר שברא; ובמכל-שכן מזה שכן הוא באדם למטה, עד שכאשר אומן עושה כלי – ניכרות בצורת הכלי תכליתו ומטרתו.³⁹

תכלית כל הבריאה היא – „כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו”⁴⁰, שעלי-ידו תתגלה אלקות, וזאת עי"ז שנראית בגלוי התועלת שכל אחד מעניני הבריאה מוסיף בבריאה – אשר היא תכליתו ומטרתו – כי בכך מתגלה שישנו אומן שעשאו, אשר כחו ורצונו מורגשים וניכרים בדבר הנברא.

אולם, הבריאה בפועל היא באופן כזה שלא בכל דבר ניכרת בגלוי מטרת בריאתו³⁹ (כדי שתהיה בחירה חופשית ויהיה מקום לעבודת האדם). ובזה יש כמה סוגים בבריאה:

„רבתינו אמרין . . אפילו דברים שאתה רואה אותן כאילו⁴¹ הם מיותרין בעולם כגון זבובים ופרעושים ויתושי”ן, שלכאורה אין מהם כל תועלת – הנה „הן היו בכלל ברייתו של עולם שנאמר⁴² וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד”⁴³, כלומר,

גופא שהללו מנגדים ומכחישים את מציאות ה', נראה וניכר שענין האלקות „נגע” בהם, ולכן הם מבקשים להתנגד לאלקות³⁷ ולהכחיש את מציאות הא-ל. ונמצא, שעלי-ידי הכחשתם והתנגדותם גופא נודע³⁸ קיומה של מציאות האלקות, אשר מגעת עד למקומם – למטה מטה.

משא”כ פרעה שאמר „לי יאורי ואני עשיתיני”, וטען ש„מציאותו מעצמותו” – באמצעותו אין נזכרת בעולם כלל מציאות ה', שכן זה ש„קרו ליה אלהא דאלהי”א אינו נוגע אליו (כנ”ל); מציאותו שלו הרי היא מציאות לעצמה – „אני עשיתיני”, הוא מרגיש עצמו ל„יש ודבר בפני עצמו” לגמרי, וממילא, במציאותו גופא לא באה לידי ביטוי כל שייכות (אף לא שייכות בדרך שלילה) לאלקות.

ו. על-דרך ומעין שלשת האופנים האמורים בנוגע לאומות העולם בענין מציאות האלקות – אנו מוצאים גם נכבדים שבעולם הזה:

כלל הוא ש„כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה”¹⁵, וכמובן גם בשכל הפשוט, שכל פעולה

39) ראה הקדמת הרמב”ם לפיה”מ ד”ה אחר כן ראה להסתפק (דע כי הקדמונים חקרו כו). ולהעיר ממר”נ ח”ג פכ”ה.

40) אבות ספ”ו.

41) כ”ה בשמו”ר שם. וביוקר וקה”ר (ועד”ז

בכ”ר) ליתא תיבת „כאלו”.

42) בראשית א, לא.

43) במדרש לא נעתקו התיבות „והנה טוב מאד”. אבל כן מפרש בתולדות נח וביאור הרי”פ הכוונה במדרש. וביוקר וקה”ר שם הובא הכתוב „ויכולו”.

37) להעיר מספר השיחות תורת שלום (ע’ 10).

וראה גם קונטרס התפלה פ”ח) במעלת נה”ב הנק’ „שור” להיותו נוגח ובוטע בעניני קדושה על נה”ב הנק’ „עז”. וראה לקו”ש ח”י סע” 11 ואילך בענין „מציאות החשך” והעדר האור.

38) ואולי י”ל שזהו מצד הניצוצי קדושה שנמצאים בהם (ועד”ז בשאר קליפות), כי בחי’ הקליפה מצד נפרדת מאחדותו ית’ ואינה בבחי’ מציאות כלל שהן בבחי’ העדר המציאות (המשך תער”ב ח”ב ע’ תרפא. ובכ”מ. וראה לקו”ש ח”ה ע’ 66 ואילך. חט”ז ע’ 413 ואילך. ועוד).

מאד⁴⁴, הנה אף מציאות זו נבראה על-ידי הקב"ה, ואף בה עצמה⁴⁵ יש טוב – כיון שנוצרה על-ידי מקור הטוב – שכן היא מגלה את „כח הפועל בנפעל“.

ז. מכל הברואים הנ"ל מתייחדת הצפרדע, שמצד בריאתה אין נראית בה בגלוי שום תועלת. לא ניכר בה איזו תועלת יכול אדם לקבל ממנה, ואף אין בה תכונה של דבר המזיק.

זוהי בריה שאין בה כל תוכן המבטא את קיומו של האומן שעשאה, או על-כל-פנים ידיעה אודות אפשרות כזו.

וזהו ביאור החידוש „ואפילו על ידי צפרדע“ ופירוש „אילולי הצפרדע היאך היה פורע מן המצרים“:

כיצד נתגלה ונודע גם בפרעה ומצרים – מציאות שלא זו בלבד שאינה מגלה את מציאות האלקות, אלא אף אומרת שמציאותה מעצמותה, „לי יאורי ואני עשיתיני“ – „כי אני ה'“, ויתירה מזו, נתגלה שעצם יכלתם לומר ש„מציאותם מעצמותם“ נובעת מכך שבשעת מעשה⁴⁶ יש בהם חיות הבאה (בהשתלשלויות רבות) ממקור החיים, מעצמותו יתברך אשר „מציאותו היא מעצמותו ואינו עלול מאיזו עילה שקדמה לו ח"ו“⁴⁷ (בדוגמת המבואר בנוגע לכללות התהוות היש)⁴⁸?

(44) להעיר מבר' פ"ט, ט „טוב מאד זה מלאך המות“.

(45) שזהו יותר מענין יתרון האור מן החושך, שהיתרון הוא בהאור.

(46) אגה"ק סכ"ה (קלת, ב).

(47) אגה"ק סי' ב.

(48) ראה גם המשך תער"ב פע"ב. פרק שלג. ד"ה מצה זו תש"ז. ועוד.

אין הם לבטלה (כדברי הגמרא על פעולותיהם של נבראים אלו: „ברא זבוב לצרעה כו"ל), וממילא אף הם נכללים ב„כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו“ – על-ידם מתגלה הבורא.

ועל כך מחדש ר' אחא, שגם ברואים אלו שלא זו בלבד ש(לכאורה) אין הם מביאים תועלת, אלא בגלוי הם אף הניִפֵּץ מתועלת – דברים המזיקים, „כגון נחשים ועקרבים“ – גם הם „בכלל ברייתו של עולם“, וממילא נכנסים הם בכלל „כל מה שברא כו' לא בראו אלא לכבודו“. שכן, זה גופא שיש בהם תוכן שיש לו יחס כלשהו לענין זה – אף שזהו תוכן הפכי – מורה שמציאותם אינה נעדרת ידיעה אודות מציאות המהווה, ויודעת רק אודות עצמה, „כאן נמצא כאן היה“, אלא יש כאן ידיעה אודות מהווה ופועל, וממנה נובע התוכן אשר אותו הם שוללים.

עפ"ז יובנו גם דברי ר' אחא „אמר להם הקב"ה לנביאים מה אתם סבורים אם אין אתם הולכים בשליחותי וכי אין לי שליח, ויתרון ארץ בכל היא, אני עושה שליחותי אפילו על ידי נחש אפילו על ידי עקרב“: בדברים אלו בא ר' אחא להדגיש אשר גם הנבראים המזיקים „נבראו (לא רק שלא לבטלה, אלא) לכבודו“ – אפילו על-ידם מתגלית אלקות בעולם, על-דרך ומעין הגילוי שעל-ידי הנביאים, כי כאשר נראה בגלוי שעל-ידי נחש ועקרב ניצל אדם מסכנה, ובפרט כשהנחש והעקרב באים להעניש את הרשעים – מתגלה בכך שגם מציאות בעלת תוכן הפכי מ„תועלת“, הפכי מתוכן בריאתו של הקב"ה שהיא „טוב

44 וכן"ל, "אין לו עילה וסיבה" לקיום מציאותו,

ולכן, על-ידי הצפרדעים שהלכו בשליחותו של הקב"ה [ואף במסירות גדולה מזו של בעלי החיים שבשאר המכות, כמובא במדרש⁵¹ "מן הצפרדעים נשאו חנניה מישאל ועזריה קל-וחומר בעצמן וירדו לתוך כבשן האש"], היה הקב"ה "פורע מן המצרים". מכת צפרדע שברה גם את הקליפה המיוחדת של מצרים, "לי יאורי ואני עשיתני", ואזי "וידעו מצרים כי אני ה'" – נראה ונתגלה שמקור מציאות זו הוא (שם) הוי'.

(משיחות ש"פ וארא וש"פ בשלח תשמ"א)

ההיזק גם בגופם, הרי א) לא מפורש בפשט⁵² במכת צפרדע ההיזק שלהם כמו בשאר המכות שמוכן או גם מפורש בהכתובים הפורעניות שבהם. ב) עכ"פ אי"ז טבע ותכונת הצפרדע (לדעת הראב"ע הנ"ל הערה 18) כבשאר המכות, כ"א ענין (ונס?) מיוחד.
51) שמו"ר פ"י, ב. פסחים נג, א.

הדבר נתגלה על-ידי מכת צפרדע⁴⁹, כי בין בעלי החיים שבעולם הזה, הצפרדע היא מציאות שאין ניכרת בה כל תכלית (אפילו לא כמו זו שביתושים כו') או כל תוכן בכלל, אפילו תוכן של היזק⁵⁰ (כנחש ועקרב),

49) משא"כ מכת ארבה שראויים למאכל אדם (שלא יאנו מהם המצרים – ראה תנחומא פרשתנו יד. שמו"ר ספ"ג. רש"י בא י, ט).

וגם כנים, אף שלכאורה הם דבר מיותר לגמרי. אבל ה"ז מזיק (וחולי) [ראה תנחומא (ובאבער) בא ד. מדרש לק"ט פרשתנו ח, טו (ובמדרשים שהובאו בתו"ש שם, יב ואילך)]. ולהעיר מעירובין סה, א: קרצתן כינה. ובב"מ קז, ב: "ג דברים נאמרו בפת שחרית כו'. והורגת כנים שבבני נועים]. ולהעיר שמציאות כנים שבשערות היא כשיש שלימות גידול האדם שסימן לזה גדלו שערות (שנמשכים ממותרי מוחין) וצפרניים (יבמות פ, רע"ב). ומהפסולת של השערות באים הכינים (ראה ד"ה רבי בנאה כו' באוה"ת ח"ש קיט, ב ואילך. שם בהוספות לכרך ב' תמב, א ואילך).

50) וגם לפמ"ש במדרש (שמו"ר פ"י, ג. וראה שם ו. פט"ז, כז) ובתדבאר פ"ז (ח) ועוד – גודל

